บทความวิจัย

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

AN EVALUATION OF INFRASTRUCTURE MANAGEMENT EFFICIENCY OF MUANG CHUM SUBDISTRICT MUNICIPALITY AT THA MUANG DISTRICT IN KANCHANABURI PROVINCE BASED ON THE FOUR PRINCIPLES OF IDDHIPĀDA

พระวินัย นนฺทโก (พูลเกษม)[1*]
Phra Winai Nandako (Phunlkasem)[1*]
Corresponding Author E-mail: phrawinai87@gmail.com
Received July 15, 2026; Revised September 23, 2026; Accepted September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3. นำเสนอประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 366 คน เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น 0.749 วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการถดถอยพหุคูณ ส่วนเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.03, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านฉันทะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =4.18) รองลงมา คือ วิริยะ ($\overline{X}$ =4.10) จิตตะ ($\overline{X}$ =4.03) และวิมังสา ($\overline{X}$ =3.80) ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก

[1] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
[1] Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Kanchanaburi Sripaibool Buddhist College

2. หลักอิทธิบาทธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านคุณภาพงาน (R=.725) ปริมาณงาน (R=.743) เวลา (R=.751) และค่าใช้จ่าย (R=.711) อยู่ในระดับปานกลาง และ 3. แนวทางส่งเสริมประสิทธิภาพ พบว่า ด้านคุณภาพงาน ควรเน้นความรับผิดชอบ ความตั้งใจ และมาตรฐานงาน ควบคู่คุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์และเมตตา ด้านปริมาณงาน ควรวางแผนงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ภาระงาน และจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสม ด้านเวลา ควรกำหนดระยะเวลาชัดเจน แก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว และไม่ปล่อยงานค้าง ด้านค่าใช้จ่าย ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็น และจัดทำรายงานความคุ้มค่าอย่างโปร่งใส การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ เวลา และค่าใช้จ่าย

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ; โครงสร้างพื้นฐาน; อิทธิบาท 4; เทศบาลตำบล; การบริหารท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of infrastructure management efficiency of Muang Chum Subdistrict Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province, based on the Four Principles of Iddhipāda; 2. To examine the relationship Iddhipāda and infrastructure management of Muang Chum Sub-District Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province; and 3. To propose guidelines for enhancing the efficiency of infrastructure management of Muang Chum Subdistrict Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province, based on Iddhipāda. The research employed the mixed methods research. The quantitative research collecting data from 366 sample using questionnaires with reliability coefficient of 0.749 and analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis, including the Pearson product-moment correlation coefficient to examine relationships among the variables. The qualitative research, in-depth interviews were conducted with 12 key informants, and the data were analyzed using descriptive content interpretation.

Research Findings were as follows: 1 . The overall level of infrastructure management efficiency was high ($\overline{X}$ =4.03, S.D.=0.56). Considering each dimension, Chanda satisfaction, had the highest mean ($\overline{X}$ = 4.18), followed by Viriya, effort ($\overline{X}$ = 4.10), Citta,

attention ($\overline{X}$ = 4.03), and Vimamsa, investigation ($\overline{X}$ = 3.80). All dimensions were at a high level. 2. The Iddhipadadhamma principles were positively correlated with management efficiency at the 0.01 level of statistical significance. The correlations were moderate in all aspects: work quality (R = .725), work quantity (R = .743), time (R = .751), and cost (R = .711). and 3. Guidelines for enhancing efficiency include: Work quality: Emphasize responsibility, dedication, and standardization, along with moral values such as honesty and compassion. Work quantity: Implement systematic planning, workload analysis, and appropriate personnel allocation. Time: Set clear timelines, solve problems promptly, and avoid delays. Cost: Encourage public participation, listen to community opinions, and ensure transparency through cost-effectiveness reporting. In conclusion, applying the Iddhipada Dhamma principles can concretely enhance infrastructure management efficiency in terms of quality, quantity, time, and cost.

Keywords: Management Efficiency; Infrastructure; Iddhipāda; Sub-District Municipality; Local Administration

บทนำ

โครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การเดินทาง และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โครงสร้างพื้นฐานที่ศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) ได้แก่ ถนนและการคมนาคม ระบบระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม ระบบน้ำประปาและแหล่งน้ำ ไฟฟ้าสาธารณะและไฟส่องสว่าง การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อม และอาคารหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสะดวก ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของประชาชน เทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจปัญหาและความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ การจัดทำแผนและงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินโครงการ การควบคุมและตรวจรับงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้ แนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ซึ่งมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าของทรัพยากร และใช้ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) เพื่ออธิบายการบริหารในลักษณะ (Easton, 1965) ปัจจัยนำเข้า–กระบวนการ–ผลผลิต–ผลลัพธ์–ข้อมูลย้อนกลับ โดยประสิทธิภาพการบริหารงานกำหนดไว้ 4 ด้าน ได้แก่ คุณภาพ หมายถึง งานมีมาตรฐาน แข็งแรง ปลอดภัย และตรงตามความต้องการปริมาณ หมายถึง ความเพียงพอ และครอบคลุมของโครงการหรือบริการ เวลา หมายถึง การดำเนินงานตามแผนและระยะเวลาที่กำหนด และ ต้นทุน หมายถึง การใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (Peterson E. & Plowman E. G., 1953) ด้านหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยนำอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยพระพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิบาทไว้ในพระไตรปิฎกในความสัมพันธ์กับสมาธิ ได้แก่ ฉันทสมาธิ วิริยสมาธิ จิตตสมาธิ และวิมังสาสมาธิ (ที.ปา. 11/306/277) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อิทธิบาทจึงมีพื้นฐานเป็นหลักที่ทำให้จิตเกิดความตั้งมั่นและความเพียร เมื่อนำมาประยุกต์กับการบริหารงาน ฉันทะ หมายถึง ความพอใจและเห็นคุณค่าของงาน วิริยะ หมายถึง ความเพียรและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ จดจ่อ และรับผิดชอบต่องาน และ วิมังสา หมายถึง การใช้ปัญญาวิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงงาน

การเชื่อมโยงอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานสามารถอธิบายได้ว่า ฉันทะ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน วิริยะ ทำให้เกิดความเพียรในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จิตตะ ทำให้เกิดความเอาใจใส่และติดตามงาน และวิมังสา ทำให้เกิดการตรวจสอบ วิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น อิทธิบาท 4 จึงสามารถประยุกต์ในทุกขั้นตอนของการบริหารโครงสร้างพื้นฐาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินโครงการ การควบคุมติดตาม และการประเมินผล อันนำไปสู่การยกระดับ คุณภาพ ปริมาณ เวลา และต้นทุน ของการบริหารงาน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักพุทธธรรม เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงาน ตลอดจนเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานมีคุณภาพ คุ้มค่า ทันเวลา และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

3. เพื่อนำเสนอประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในในเขตพื้นที่เทศบบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 4,186 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกาญจนบุรี, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่อ 18 ปีริบูณขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 4,186 คน จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ยามาเน (Yamane, 1967) คำนวณได้ 366 คน และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหหนดหลักการเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 12 รูปหรือคน 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2 รูปหรือคน 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนาศาสตร์ 2 คน 3 ผู้บริหารเทศบาลตำบลม่วงชุม 3 คน และ 4 ผู้แทนประชาชน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้าง การตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

8. รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรีศรีไพบูลย์ ถึงนายอำเภอพนมทวน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 ชุด

3. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป

2. คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่น ๆ ได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์โดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคม ศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติอนุมาน ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับภาวะผู้นำของนักปกครองท้องที่ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะ

ใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์โดย การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักพุทธธรรม

ตารางที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4

(n=366)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันทะ มีใจรักในงานที่ทำ	4.18	0.63	มาก
2. วิริยะ มุ่งมั่นทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมาย	4.10	0.63	มาก
3. จิตตะ มีสมาธิและจดจ่อกับงานที่ทำอยู่	4.03	0.77	มาก
4. วิมังสา ทบทวนในงานที่ทำและพัฒนาต่อยอด	3.80	0.75	มาก
ภาพรวม	**4.03**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ฉันทะ มีใจรักในงานที่ทำ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.18, S.D. = 0.63) รองลงมา วิริยะ มุ่งมั่นทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.63) ถัดมา จิตตะ มีสมาธิและจดจ่อกับงานที่ทำอยู่ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.77) อยู่ในระดับมาก และ ข้อ 3 วิมังสา ทบทวนในงานที่ทำและพัฒนาต่อยอด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

(n=366)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				
ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยภาพรวม	1. ด้านคุณภาพของงาน	2. ด้านปริมาณงาน	3. ด้านเวลา	4. ด้านค่าใช้จ่าย
หลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวม	**.847****	**.725****	**.743****	**.751****	**.711****
1. ฉันทะ	**.544****	.524**	.505**	.437**	.421**
2. วิริยะ	**.750****	.645**	.672**	.639**	.642**
3. จิตตะ	**.744****	.610**	.623**	.694**	.626**
4. วิมังสา	**.769****	.652**	.689**	.734**	.685**

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก (R =.847**)

หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านคุณภาพของงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก (r =.725**)

หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านปริมาณงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r = .743^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านเวลา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r = .751^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านค่าใช้จ่าย มีความสัมพันธ์ เชิงบวกในระดับมาก ($r = .711^{**}$)

3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณภาพของงาน คือ ความรับผิดชอบและความตั้งใจ เทคนิคที่ได้มาตรฐานคุณภาพงานสะท้อนถึงความตั้งใจ การทำงานด้วยเมตตาและความซื่อสัตย์ ทำให้งานเสร็จตรงเวลาและมีมาตรฐาน ด้านปริมาณงาน คือ การควบคุมงาน งานมีจำนวนมากแต่สามารถบริหารได้ด้วยการวางแผนและสติ การวิเคราะห์ปริมาณงานและทรัพยากร การแบ่งงานให้เหมาะสมตามจำนวนบุคลากร ปริมาณงานเหมาะสมในด้านการให้บริการพื้นฐาน ด้านเวลา คือ การแก้ไขปัญหาได้ตรงเวลา การทำงานตามกำหนดเวลา ไม่ล่าช้า ไม่ปล่อยให้ปัญหาค้างคาเป็นเวลานาน การจัดเก็บขยะมีการกำหนดรอบเวลาแน่นอน ทำให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจ และด้านค่าใช้จ่าย คือ การมีส่วนร่วมรับฟังชาวบ้าน โครงการที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน รับฟังความเห็นก่อนเสนอขอเงินลงรายละเอียดค่าใช้จ่ายให้ชาวบ้านเข้าใจ การทำรายงานความคุ้มค่าของวัสดุ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสันติ แป้นอ่ำ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมมีการกำหนดเกณฑ์ในการสรรหาบุคลากรที่ชัดเจน เป็นธรรม โดยการสรรหาบุคลากรทั้งภายในและภายนอก เพื่อสรรหาผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ว่าง ขั้นตอนในการสรรหา บุคลากร กรมจะมีเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกบุคลากรโดยวิธีการคัดเลือกจากการสอบข้อเขียน และสอบสัมภาษณ์ผู้สมัครที่เหมาะกับความต้องการในตำแหน่งที่เปิดรับ โดยมีการใช้ระบบคุณธรรมในการคัดเลือก กรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีการวางนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรโดยกำหนดตัวชี้วัดรายบุคคลในการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r = .847^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผดุง วรรณทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ มีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหารองค์กรเอกชน เพราะเป็นจุดเริ่มตนที่จะทำให้บุคลากรเกิดและมีความพอใจในหน้าที่รับผิดชอบ และปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเองรัก และพอใจที่จะได้รับพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้มาใช้ในหน้าที่ที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ กระตือรือร้นพร้อมที่จะให้มีการพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมที่จะพัฒนางาน

3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 อภิปรายได้ว่า 1. ด้านคุณภาพของงาน 2. ด้านปริมาณงาน 3. ด้านเวลา 4. ด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคณัสนันท์ พลเคน (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องแผนการพัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริม และพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน ระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตรยังไม่เพียงพอและทั่วถึงแก่ประชาชน ประชาชนขาดความเข้าใจในแผนการพัฒนา ขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล ขาดการส่งเสริมการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ และกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น ควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชน ควรแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้ทั่วถึง โดยก่อสร้างทางระบายน้ำและระบบส่งน้ำเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ทั่วถึงแก่ประชาชนในพื้นที่ ควรมีการบำรุงรักษาอยู่เป็นประจำให้สามารถใช้งานได้ ควรมีระบบกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องของแผนพัฒนาชุมชนแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอันเป็นปัจจุบันให้ประชาชนได้รับทราบอยู่เสมอ และควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 แสดงให้เห็นว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย อธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถสรุปได้ ดังนี้

หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร ประกอบด้วย 1. ฉันทะ หมายถึง การมีใจรักและมีความพึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ บุคลากรมีความตั้งใจที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชน และมุ่งดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 2. วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายามและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความอดทน รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน ติดตามงานอย่างต่อเนื่อง และพยายามแก้ไข

อุปสรรคให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย 3. จิตตะ หมายถึง การเอาใจใส่ จดจ่อ และมีสมาธิกับงานที่รับผิดชอบ บุคลากรให้ความสำคัญกับรายละเอียดของโครงการ ตรวจสอบการดำเนินงาน และปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร 4. วิมังสา หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบ และนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนา โดยมีการประเมินคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลและความต้องการของประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางพัฒนา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เป็นผลที่เกิดจากการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณภาพของงาน การดำเนินงานมีคุณภาพ โครงสร้างพื้นฐานมีความแข็งแรง ทนทาน ตรงตามความต้องการของประชาชน และมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านปริมาณงาน เทศบาลสามารถดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานได้ตามแผนและตามความจำเป็นของพื้นที่ สามารถบริหารจัดการปริมาณงานที่มีจำนวนมากได้อย่างเหมาะสม 3. ด้านเวลา การดำเนินโครงการเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนได้รวดเร็วและลดความล่าช้าในการดำเนินงาน 4. ด้านค่าใช้จ่าย มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม ประหยัดและคุ้มค่า

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลม่วงชุม โดยฉันทะช่วยสร้างแรงจูงใจและความตั้งใจในการปฏิบัติงาน วิริยะช่วยเสริมสร้างความเพียรและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จิตตะช่วยให้บุคลากรมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อภารกิจ และวิมังสาช่วยให้เกิดการตรวจสอบ วิเคราะห์ และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เมื่อนำองค์ประกอบทั้ง 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จึงส่งผลต่อ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย และนำไปสู่การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรจัดทำระบบการตรวจสอบและประเมินผลโครงการโครงสร้างพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ โดยเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เพื่อลดการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นต่อองค์กร

2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ไปจนถึงการติดตามผลโครงการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

3. ควรจัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ทั้งด้านการบริหารจัดการและหลักธรรม เพื่อสร้างผู้นำที่มีปัญญา รอบคอบ กล้าตัดสินใจด้วยความถูกต้อง และมีจิตใจเมตตาต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดเวทีประชุมประชาคมอย่างสม่ำเสมอ ตามหลักสัมมาวาจา เปิดพื้นที่ให้ประชาชนเสนอความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาที่แท้จริงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2. ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง ตามหลักสัจจะและความรับผิดชอบจัดทำรายงานความคืบหน้าของโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่เผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้

3. ควรอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรเทศบาลตามหลักพุทธธรรมด้านความซื่อสัตย์ และการไม่เบียดเบียน ส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยเน้นคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานตามหลักพุทธธรรมระหว่างเทศบาลหลายแห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบที่ชัดเจนและสามารถนำไปพัฒนานโยบายสาธารณะในระดับกว้างได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงลึกในมุมมองของประชาชนต่อการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เช่น ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม เพื่อสะท้อนมิติที่ลึกกว่าการประเมินเชิงปริมาณ

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานหมุนเวียน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *แบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ด้านการบริการสาธารณะ*. สืบค้น 12 เมษายน 2569, จาก https://dlatest.dla.go.th/land/tempEbook.do

คณัสนันท์ พลเคน. (2566). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ผดุง วรรณทอง. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 99–110.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สันติ แป้นอ่ำ. (2564). *ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกาญจนบุรี. (2567). *ข้อมูลสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกาญจนบุรี*. สืบค้น 12 เมษายน 2569, จาก https://www.ect.go.th/kanchanaburi?utm_source=chatgpt.com

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *รายงานการพัฒนาระบบราชการไทยประจำปี พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2015). *The new public service: Serving, not steering* (4th ed.). New York: Routledge.

Easton, D. (1965). *A systems analysis of political life*. New York: John Wiley & Sons.

Kim, S. (2018). Public service motivation, organizational social capital, and knowledge sharing in the Korean public sector. *Public Performance & Management Review,* 41(1), 130–151.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.